

ปัญหากฎหมายเกี่ยวกับการฟ้องคดีอาญาในความผิดฐานหมิ่นประมาท กรณีนิติบุคคลเป็นผู้เสียหาย¹

นพวรรณ เตียละวนิชย์²

จากการศึกษาเกี่ยวกับปัญหากฎหมายเกี่ยวกับการฟ้องคดีอาญาในความผิดฐานหมิ่นประมาท กรณีนิติบุคคลเป็นผู้เสียหายตามรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทยพุทธศักราช 2560 ประกอบประมวลกฎหมายอาญา ประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ ประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา และพระราชบัญญัติองค์การอัยการ และพนักงานอัยการ พ.ศ. 2553 โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาความหมาย หลักการและแนวคิดของความเป็นผู้เสียหายของนิติบุคคลในคดีหมิ่นประมาทและการฟ้องคดีอาญาของนิติบุคคลโดยไม่สุจริตในคดีหมิ่นประมาท เมื่อนิติบุคคลมีสิทธิที่จะเป็นผู้เสียหายในความผิดฐานหมิ่นประมาทได้ตามรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2560 ประกอบประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา ทำให้เกิดการครหาว่านิติบุคคลสามารถที่จะมีสิทธิเช่นเดียวกับบุคคลธรรมดาหรือไม่ เนื่องจากในปัจจุบันพบว่านิติบุคคลใช้สิทธิฟ้องคดีอาญาในความผิดฐานหมิ่นประมาทมากขึ้น ทำให้เกิดการใช้สิทธิเกินสมควรอันเป็นการปิดกั้นเสรีภาพของบุคคลทั่วไป ทั้งที่บุคคลดังกล่าวนั้นมีสิทธิที่จะแสดงความคิดเห็นตามทำนองคลองธรรมอันเป็นสิทธิที่บุคคลทั่วไปพึงมีอีกทั้งอำนาจของพนักงานอัยการในคดีหมิ่นประมาทยังคงมีประเด็นที่ต้องพิจารณาถึงการใช้อำนาจของพนักงานอัยการเห็นสมควรมีคำสั่งเกี่ยวกับการฟ้องคดีอย่างไรและพนักงานอัยการควรจะเข้าไปเป็นโจทก์ร่วมในคดีที่นิติบุคคลเป็นผู้เสียหายหรือไม่ ซึ่งผู้ศึกษาเห็นว่ากรณีที่นิติบุคคลสามารถที่จะเป็นผู้เสียหายในคดีหมิ่นประมาทได้นั้นยังคงเป็นปัญหาที่สำคัญและจะต้องได้รับการแก้ไข

อย่างไรก็ตาม เมื่อได้ทำการศึกษาปัญหากฎหมายเกี่ยวกับการฟ้องคดีอาญาในความผิดฐานหมิ่นประมาทกรณีนิติบุคคลเป็นผู้เสียหายประกอบกับรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทยพุทธศักราช 2560 ประมวลกฎหมายอาญา ประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ ประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา และพระราชบัญญัติองค์การอัยการและพนักงานอัยการ พ.ศ. 2553 พบว่ายังมีปัญหาอยู่หลายประการ สามารถสรุปได้ดังนี้

ประการแรก ปัญหาสิทธิความเป็นผู้เสียหายของนิติบุคคลในคดีหมิ่นประมาท การที่จะพิเคราะห์ว่าตัวนิติบุคคลสามารถที่จะเป็นผู้เสียหายในคดีอาญาได้หรือไม่นั้น จำต้องพิจารณาตามกฎหมายดังนี้ กล่าวคือ

¹ บทความนี้เรียบเรียงจากการค้นคว้าอิสระ เรื่อง ปัญหากฎหมายเกี่ยวกับการฟ้องคดีอาญาในความผิดฐานหมิ่นประมาท กรณีนิติบุคคลเป็นผู้เสียหาย โดยมีที่ปรึกษาคือ รองศาสตราจารย์ประเสริฐ ตันศิริ และคณะกรรมการสอบคือ รองศาสตราจารย์ ดร.กัลยา ตันศิริ และรองศาสตราจารย์สุธินี รัตนวราห

² นักศึกษาปริญญาโท หลักสูตรนิติศาสตรมหาบัณฑิต คณะนิติศาสตร์ มหาวิทยาลัยรามคำแหง (วิทยาเขตบางนา)

ผู้เสียหายตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา 2 (4) หมายความว่าผู้เสียหายอันเนื่องมาจากการกระทำความผิดฐานใดฐานหนึ่งตามที่กฎหมายบัญญัติไว้เป็นความผิด³ และประมวลกฎหมายอาญามาตรา 326 ได้ระบุไว้ว่า “ผู้ใดใส่ความผู้อื่นต่อบุคคลที่สามโดยประการที่น่าจะทำให้ผู้อื่นนั้นเสียชื่อเสียง ถูกดูหมิ่น หรือถูกเกลียดชัง ผู้นั้นกระทำความผิดฐานหมิ่นประมาท” คำว่า “ผู้อื่น” ตามบทบัญญัติดังกล่าวมักถูกตีความว่าหมายถึงบุคคลทุกประเภทรวมทั้งนิติบุคคลด้วย ดังนั้นนิติบุคคลจึงสามารถฟ้องคดีหมิ่นประมาทได้ แต่หากเปรียบเทียบนิติบุคคลกับบุคคลธรรมดาแล้วจะเห็นได้ว่า บุคคลธรรมดา ซึ่งหมายถึง มนุษย์ที่มีตัวตน มีสภาพจิตใจ ส่วนนิติบุคคล เป็นเพียงบุคคลที่สมมติขึ้นในทางกฎหมาย ไม่มีความรู้สึกนึกคิดซึ่งโดยหลักแล้วหากถูกใส่ความย่อมไม่มีความรู้สึกหรือสภาพจิตใจที่อาจถูกทำให้เสื่อมเสียได้ แต่อย่างไรก็ตาม นิติบุคคลนั้นก็จะกลายเป็นนิติบุคคลที่มีมูลค่าทางธุรกิจมหาศาลต้องดำเนินธุรกิจมาเป็นเวลานานย่อมสะสมชื่อเสียงในทางการค้ามาตั้งแต่อดีตจนถึงปัจจุบัน ทำให้พิจารณาได้ว่าชื่อเสียงทางการค้าดังกล่าวนี้พอเทียบเคียงกับเกียรติของมนุษย์ ซึ่งหากถูกทำลายแล้วย่อมได้รับความคุ้มครองในความผิดฐานหมิ่นประมาทได้

แม้รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทยพุทธศักราช 2560 ตามมาตรา 4 ซึ่งวางหลักไว้ว่าศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์ย่อมได้รับความคุ้มครองก็ตาม ซึ่งเมื่อพิจารณาแล้วย่อมหมายถึงการคุ้มครองบุคคลธรรมดา⁴ แต่อย่างไรก็ตามการพิจารณาถึงกฎหมายนั้นต้องตีความให้ลึกซึ้งลงไป แม้สิ่งใดที่กฎหมายมิได้บัญญัติไว้ หาได้หมายความว่ามิได้คุ้มครองไปถึงสิ่งที่ไม่ได้บัญญัตินั้นด้วย ดังนั้นแล้วนิติบุคคลเองก็ย่อมได้รับความคุ้มครองตามรัฐธรรมนูญ อีกทั้งศาลฎีกาได้วินิจฉัยให้เห็นว่า นิติบุคคลก็สามารถที่จะเป็นผู้เสียหายในคดีอาญาได้ดังที่ปรากฏในคำพิพากษาศาลฎีกาหลายเรื่องที่ศาลพิพากษาให้สิทธินิติบุคคลสามารถที่จะฟ้องคดีอาญาในความผิดฐานหมิ่นประมาทได้ แม้ว่าในปัจจุบันจะเกิดการครหาว่านิติบุคคลสมควรที่จะเป็นผู้เสียหายที่จะมีสิทธิฟ้องคดีอาญาได้เหมือนบุคคลธรรมดาหรือไม่ หากเห็นว่านิติบุคคลไม่สมควรได้รับสิทธิเช่นเดียวกับบุคคลธรรมดาแล้วไปตัดสิทธินิติบุคคลในการฟ้องคดีอาญาและให้สิทธิในการฟ้องทางแพ่งเพียงอย่างเดียว ย่อมไม่เหมาะสม แม้ในปัจจุบันพบว่านิติบุคคลกลับใช้สิทธิเพื่อข่มขู่ปิดปากประชาชน อันเป็นการใช้สิทธิเกินสมควรแก่เหตุ แต่ก็ไม่ควรที่จะไปตัดสิทธิการฟ้องคดีอาญาของนิติบุคคลเสียทีเดียว หากแต่สมควรกำหนดการใช้สิทธิให้เหมาะสมเพื่อให้การใช้สิทธิเป็นไปโดยชอบธรรมต้องตามเจตนารมณ์ของกฎหมาย

ประการที่สอง ปัญหาการใช้สิทธิฟ้องคดีอาญาโดยไม่สุจริตของนิติบุคคลในคดีหมิ่นประมาท หลักสุรตินั้นได้ปรากฏอยู่ในประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ มาตรา 5 แต่ก็ไม้อาจนำมาปรับใช้กับกระบวนการอาญาได้โดยตรง ซึ่งหากพิจารณาเฉพาะแต่กระบวนการทางอาญา อาจกล่าวได้ว่า กฎหมายสารบัญญัติ

³ วิรัตน์ บุญวิสุทธิ. "ความหมายและสิทธิของผู้เสียหายตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา". [ออนไลน์]. สืบค้นจาก: <https://www.law.ku.ac.th> [15 กันยายน 2567].

⁴ อุดม รัฐอมฤต, กฎหมายรัฐธรรมนูญและสถาบันการเมือง, พิมพ์ครั้งที่ 5, (กรุงเทพมหานคร : สำนักพิมพ์นิติธรรม, 2560).

กล่าวคือ ประมวลกฎหมายอาญา หรือกฎหมายวิธีสบัญญัติ อย่างประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญาล้วนแล้วจะพบว่าไม่ได้มีการบัญญัติเรื่องหลักสุจริตไว้อย่างชัดเจนแต่ประการใด ซึ่งอาจกล่าวอีกนัยหนึ่งก็คือว่าหากฟังได้ว่าเป็นผู้เสียหายแล้วก็ย่อมมีสิทธิในการฟ้องคดีอาญาได้ ต่อมาในปีพ.ศ. 2562 แม้จะมีการบัญญัติ มาตรา 161/1 เพิ่มเติมโดยพระราชบัญญัติแก้ไขเพิ่มเติมประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา (ฉบับที่ 34) พ.ศ. 2562 ก็ตามแต่หากพิจารณาถึงหลักกฎหมายดังกล่าว ก็เพียงให้ศาลมีอำนาจยกฟ้องในคดีที่ราษฎรเป็นโจทก์หากปรากฏถึงความไม่สุจริตของโจทก์ในลักษณะเป็นการทั่วไปไม่เฉพาะเจาะจง อีกทั้งการยกฟ้องดังกล่าวไม่ได้ครอบคลุมถึงทุกคดี⁵ ใช้เฉพาะแต่คดีที่ราษฎรเป็นโจทก์ฟ้องโดยตรงเองเท่านั้นมิได้รวมถึงในคดีที่พนักงานอัยการเป็นโจทก์ฟ้อง และก็มีได้มีหลักเกณฑ์ใด ๆ ที่จะไปจำกัดสิทธิของนิติบุคคลในการฟ้องคดีหมิ่นประมาทแต่อย่างใด จึงเป็นปัญหาอันสำคัญในด้านการพิสูจน์ถึงความสุจริตของการดำเนินคดีของนิติบุคคลที่ประสงค์ใช้สิทธิฟ้องคดีหมิ่นประมาท

ซึ่งในปัจจุบันนิติบุคคลเริ่มใช้สิทธิฟ้องคดีหมิ่นประมาทกันมากขึ้นเพื่อปกป้องชื่อเสียงและความน่าเชื่อถือของนิติบุคคล และพบว่านิติบุคคลเหล่านั้นใช้สิทธิฟ้องร้องใช้เป็นเครื่องมือในการปิดปากหรือข่มขู่ผู้ที่แสดงความคิดเห็น หรือวิพากษ์วิจารณ์พวกเขา โดยไม่ได้มีเจตนาที่จะชนะคดีในศาล⁶ แต่ต้องการทำให้คู่กรณีเกิดความกลัว หรือถูกบังคับให้เจียร รวมถึงการที่นิติบุคคลมักมีทรัพยากรทางการเงินที่มากกว่าบุคคลธรรมดาทั่วไป ทำให้นิติบุคคลสามารถใช้สิทธิในการฟ้องร้องคดีหมิ่นประมาทเพื่อกดดันคู่กรณี แม้ว่าจะไม่มีมูลความจริงที่ชัดเจน และกรณีที่เกิดขึ้นได้ชี้ว่าตัวนิติบุคคลใช้สิทธิโดยไม่สุจริตก็คือ เรื่องมูลคดีเกิด ซึ่งตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญามาตรา 22 จะได้บัญญัติไว้ว่า “เมื่อความผิดเกิดขึ้น อ้างหรือเชื่อว่าได้เกิดขึ้นในเขตอำนาจของศาลใด ให้ชำระที่ศาลนั้น” แต่เนื่องจากความผิดฐานหมิ่นประมาทโดยการโฆษณา มีลักษณะเป็นความผิดที่เกิดขึ้นในทุกที่ในราชอาณาจักรตามที่ข้อความถูกเผยแพร่ นิติบุคคลสามารถเลือกฟ้องร้องคดีที่ศาลใดก็ได้ภายในประเทศ และตัวนิติบุคคลอาจกลั่นแกล้งอีกฝ่ายโดยเลือกฟ้องศาลที่ไกลจากภูมิลำเนาของจำเลย ทำให้จำเลยต้องเผชิญความยากลำบาก ทั้งยังต้องแบกรับภาระค่าใช้จ่ายเกินสมควร ดังนั้นเขตอำนาจศาลในมาตรา 22 ดังกล่าวนั้นจึงถือว่าเป็นปัญหาของกฎหมายที่ไม่ต้องตามสภาพความเป็นจริงในปัจจุบันอันสมควรได้รับการแก้ไข

⁵ พรเทพ ศรีศิริปัญญากุล. "ความสำคัญของมาตรา 161/1 ในการป้องกันการฟ้องร้องโดยไม่สุจริต". วารสารกฎหมายมหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์. [ออนไลน์]. สืบค้นจาก: <https://www.tu.ac.th> [15 กันยายน 2567].

⁶ iilaw. “หมิ่นประมาท”. (ออนไลน์). สืบค้นจาก : <https://www.ilaw.or.th/articles/9447> (24 พฤษภาคม 2567).

⁷ สำนักงานศาลยุติธรรม, “ประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา”. (ออนไลน์). สืบค้นจาก: <https://www.coj.go.th> (สืบค้นเมื่อวันที่ 15 กันยายน 2567).

ประการที่สาม ปัญหาอำนาจของพนักงานอัยการในกรณีที่ดินบุคคลเป็นโจทก์ฟ้องคดีหมิ่นประมาท ซึ่งปัญหาดังกล่าวแยกได้เป็นสองกรณี กล่าวคือ นิติบุคคลตามกฎหมายเอกชน และนิติบุคคลตามกฎหมายมหาชน ซึ่งสามารถอธิบายถึงปัญหาได้ดังนี้

กรณีนิติบุคคลตามกฎหมายเอกชน วัตถุประสงค์หลักในการฟ้องคดีหมิ่นประมาทคือเพื่อปกป้องชื่อเสียงและภาพลักษณ์ขององค์กร การฟ้องคดีหมิ่นประมาทสามารถดำเนินการได้โดยตัวแทนของนิติบุคคลที่มีอำนาจตามกฎหมาย การฟ้องคดีส่วนใหญ่เป็นการฟ้องดำเนินคดีโดยตนเอง ซึ่งไม่มีความจำเป็นต้องให้พนักงานอัยการเป็นผู้ฟ้อง หรือกล่าวอีกนัยหนึ่งนิติบุคคลสามารถที่จะฟ้องคดีได้เองโดยจ้างทนายความ ไม่ต้องผ่านกระบวนการร้องทุกข์ต่อพนักงานสอบสวน ซึ่งจะทำให้อัยการมีอำนาจฟ้องคดี อีกทั้งคืออาญาความผิดฐานหมิ่นประมาทเป็นคดีความผิดต่อส่วนตัว เมื่อนิติบุคคลใช้สิทธิฟ้องคดีเองแล้วพนักงานอัยการก็ไม่สามารถอาศัยอำนาจตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา 31⁸ เพราะความผิดฐานหมิ่นประมาทเป็นความผิดต่อส่วนตัว หรือกล่าวอีกนัยหนึ่งคือมิใช่ความผิดอาญาแผ่นดิน ทำให้พนักงานอัยการไม่สามารถเข้าไปในคดีนั้นได้เลย จึงกลับกลายเป็นข้อปัญหาที่ว่า พนักงานอัยการควรเข้าไปมีสิทธิในคดีหมิ่นประมาทที่ดินบุคคลเป็นผู้เสียหายหรือไม่ ส่วนหนึ่งคือพนักงานอัยการอาจใช้ความรู้ความสามารถในฐานะทนายความแผ่นดินได้เข้าไปร่วมดำเนินคดี ส่วนสำคัญเพื่อขจัดปัญหาการใช้สิทธิฟ้องร้องโดยไม่สุจริตจนเป็นส่วนหนึ่งของความเหลื่อมล้ำทางมาตรฐานทางระบบงานยุติธรรมทางอาญา

กรณีนิติบุคคลตามกฎหมายมหาชน เป็นองค์กรที่จัดตั้งขึ้นตามกฎหมายเพื่อดำเนินการหรือให้บริการที่เกี่ยวข้องกับการปฏิบัติการกิจของรัฐหรือที่มีความเกี่ยวข้องกับประโยชน์สาธารณะ โดยพนักงานอัยการจะเข้ามารับเป็นผู้ว่าต่างให้กับนิติบุคคลมหาชนนั้นก็ต้องพิจารณาตามพระราชบัญญัติองค์กรอัยการ พุทธศักราช 2553 ในมาตรา 14 ซึ่งกำหนดเงื่อนไขในการดำเนินคดีแต่ละหน่วยงานของรัฐซึ่งแตกต่างกันไป⁹ แต่หากพิจารณาแล้วพนักงานอัยการใช้ดุลยพินิจสั่งฟ้องคดีหมิ่นประมาทมากกว่าสั่งไม่ฟ้องคดี ซึ่งบางกรณีเป็นประเด็นทางสาธารณะ อันเป็นการกระทบสิทธิและเสรีภาพของประชาชน จึงกลายเป็นปัญหาว่า พนักงานอัยการควรทำคำสั่งในทางคดีโดยคำนึงถึงประโยชน์ของสาธารณะชนหรือไม่ประกอบด้วย ทั้งนี้ถ้าพนักงานอัยการเจ้าของสำนวนเห็นว่า การฟ้องคดีอาญาจะไม่เป็นประโยชน์แก่สาธารณะชน ให้เสนอต่ออัยการสูงสุด และอัยการสูงสุดมีอำนาจสั่งไม่ฟ้องได้ ตามบทบัญญัติตามมาตรา 21 วรรคสอง แห่งพระราชบัญญัติองค์กรอัยการ พุทธศักราช 2553 แต่หากพิจารณาถึงปัญหาทางปฏิบัติที่พนักงานอัยการต้องเสนอปัญหาดังกล่าวให้อัยการสูงสุดวินิจฉัย ก็เป็นการสร้างความยุ่งยากในระเบียบขั้นตอนทางการสั่งคดี ซึ่งอาจเป็นเหตุที่พนักงานอัยการเจ้าของสำนวน

⁸ สำนักงานอัยการสูงสุด. “บทบาทของพนักงานอัยการ”. [ออนไลน์]. สืบค้นจาก: <https://www.ago.go.th/roles> [16 กันยายน 2567].

⁹ สุริยา ปานแป้น และอนุวัฒน์ บุญนันท์, หลักกฎหมายว่าด้วยองค์กรอัยการและพนักงาน อัยการ (พิมพ์ครั้งที่ 7, วิญญูชน 2563).

มักจะตั้งฟ้องคดีในความผิดฐานหมิ่นประมาทไว้ก่อน ซึ่งอาจมิใช่ความเห็นในทางคดีที่แท้จริงของพนักงานอัยการเจ้าของสำนวนนั้น

ดังนั้นแล้วเพื่อให้การใช้สิทธิฟ้องคดีอาญาในความผิดฐานหมิ่นประมาทของนิติบุคคลเป็นไปอย่างเหมาะสม และทำให้พนักงานอัยการได้ใช้อำนาจในการฟ้องคดีดังกล่าวอย่างมีประสิทธิภาพ ผู้ศึกษาจึงมีข้อเสนอแนะและให้มีการแก้ไขเพิ่มเติมในประเด็นปัญหาดังต่อไปนี้

1. ปัญหาสิทธิความเป็นผู้เสียหายของนิติบุคคลในคดีหมิ่นประมาท ผู้ศึกษาเห็นว่านิติบุคคลมีสิทธิที่จะเป็นผู้เสียหายในความผิดหมิ่นประมาทได้ แม้ในกรณีที่นิติบุคคลใช้สิทธิในการปิดปากสิทธิเสรีภาพของประชาชน ก็ไม่สมควรไปจำกัดสิทธิของนิติบุคคลในการฟ้องคดีอาญา แต่ต้องกำหนดอำนาจการฟ้องของนิติบุคคลตามสมควร โดยการเสนอแก้ไขประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา เพิ่มบทบัญญัติมาตรา 165/2 เพื่อรองรับกฎหมายห้ามมิให้ฟ้องในลักษณะปิดปาก ที่มุ่งคุ้มครองผู้ที่ถูกฟ้องร้องโดยไม่สุจริตในคดีหมิ่นประมาทของนิติบุคคล ผู้ศึกษาเห็นว่าควรมีข้อความที่ชัดเจนและสอดคล้องกับหลักการของกฎหมายดังกล่าว ซึ่งเน้นปกป้องเสรีภาพในการแสดงความคิดเห็นและป้องกันการฟ้องร้องในทางที่มิชอบหรือโดยไม่สุจริต โดยบัญญัติเพิ่มเติมเป็นมาตรา 165/2 ซึ่งมีข้อความดังต่อไปนี้

“ ในกรณีที่นิติบุคคลเป็นโจทก์ฟ้องคดีหมิ่นประมาท หากปรากฏต่อศาลหรือจำเลยร้องขอว่าการฟ้องคดีดังกล่าวมีลักษณะเป็นการฟ้องร้องโดยไม่สุจริต มีวัตถุประสงค์เพื่อข่มขู่ ปิดปาก หรือกดดันให้จำเลยหยุดการแสดงความคิดเห็นที่เกี่ยวข้องกับสาธารณประโยชน์ ศาลมีอำนาจสั่งยกฟ้องคดีได้โดยทันที ”

ทั้งนี้ผู้ศึกษาได้นึกไปถึงกรณีจากที่ศาลใช้อำนาจยกฟ้องตามมาตรา 165/2 ที่ได้เสนอไปแล้วนั้น ผู้ศึกษาเห็นว่ายังต้องสร้างกลไกในการรับมือกับการฟ้องร้องหมิ่นประมาทที่นิติบุคคลยื่นฟ้อง โดยมีเจตนาไม่สุจริตหรือเป็นการฟ้องร้องเพื่อข่มขู่ กดดัน หรือปิดปากผู้ถูกฟ้อง ซึ่งไม่ใช่การฟ้องเพื่อปกป้องชื่อเสียงหรือสิทธิที่แท้จริงของนิติบุคคล โดยบัญญัติเพิ่มเติมมาตรา 165/3 ซึ่งมีข้อความดังต่อไปนี้

“ กรณีความปรากฏแก่ศาล หากพบว่าการฟ้องร้องคดีหมิ่นประมาทของนิติบุคคลมีเจตนาไม่สุจริตและเป็นการฟ้องร้องเพื่อกดดันผู้ถูกฟ้องโดยไม่มีมูลเหตุที่สมควร ศาลจะมีอำนาจสั่งให้โจทก์ชดเชยค่าเสียหายทางจิตใจที่เกิดขึ้นกับจำเลย ทั้งนี้ศาลยังสามารถกำหนดให้โจทก์รับผิดชอบค่าใช้จ่ายทางกฎหมายที่เกิดขึ้นกับจำเลย ซึ่งรวมถึงค่าทนายความ ค่าธรรมเนียมศาล และค่าใช้จ่ายอื่น ๆ ที่จำเลยต้องเสียไปในการต่อสู้คดีจากการฟ้องร้องที่ไม่สุจริต ”

2. ปัญหาการใช้สิทธิฟ้องคดีอาญาโดยไม่สุจริตของนิติบุคคลในคดีหมิ่นประมาท ผู้ศึกษาเห็นว่า เมื่อพิจารณาความสุจริตในการฟ้องยังคงมีปัญหายู่ว่าจะนำหลักกฎหมายใดมาพิจารณา ทำให้การแก้ไขถึงปัญหาการใช้สิทธิฟ้องโดยไม่สุจริตยังมีความคลุมเครือ แต่ก็ยังมีประเด็นสำคัญที่เห็นได้ชัด กล่าวคือ ปัญหาเรื่องเขตอำนาจศาลในคดีอาญา ในประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญามาตรา 22 ซึ่งเป็นปัญหาการฟ้องคดีใน

ลักษณะเป็นการกลั่นแกล้งสำหรับความผิดฐานหมิ่นประมาทโดยการโฆษณา ซึ่งถือว่ามูลคดีได้เกิดทั่วทุกที่ในประเทศซึ่งสามารถเข้าถึงข้อความได้ นิติบุคคลที่มีเจตนากลั่นแกล้งก็มักไปฟ้องหรือดำเนินคดีในสถานที่ห่างไกล ผู้ศึกษาจึงเห็นว่าการเสนอแก้ไขประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา โดยการเพิ่มมาตรา 22 (3) เกี่ยวกับการกำหนดเขตอำนาจศาลในการพิจารณาคดีหมิ่นประมาทโดยการโฆษณาของนิติบุคคล เป็นแนวทางที่มีเป้าหมายเพื่อลดปัญหาการฟ้องร้องคดีในศาลที่ห่างไกลจากที่อยู่ของจำเลย ซึ่งมักถูกใช้เป็นเครื่องมือในการกลั่นแกล้งหรือกดดันจำเลยให้เกิดความลำบากในการต่อสู้คดี โดยการเพิ่มบทบัญญัตินี้จะช่วยป้องกันการใช้สิทธิโดยไม่สุจริตในกระบวนการฟ้องร้อง และสร้างความเป็นธรรมให้กับคู่กรณีในคดีหมิ่นประมาท ซึ่งมีข้อความดังต่อไปนี้

“ ในกรณีที่นิติบุคคลฟ้องคดีหมิ่นประมาทโดยการโฆษณา การฟ้องคดีดังกล่าวต้องฟ้องต่อศาลที่มีเขตอำนาจ ณ ภูมิลำเนาของสำนักงานใหญ่ของนิติบุคคลผู้ฟ้อง หรือ ณ ภูมิลำเนาของจำเลย ”

3. ปัญหาอำนาจของพนักงานอัยการในกรณีที่นิติบุคคลเป็นโจทก์ฟ้องคดีหมิ่นประมาท สำหรับกรณีนิติบุคคลตามกฎหมายเอกชน ผู้ศึกษาเห็นว่า เมื่อนิติบุคคลสามารถฟ้องร้องคดีหมิ่นประมาทโดยตรงได้โดยไม่ต้องผ่านพนักงานอัยการอาจทำให้เกิดการฟ้องร้องโดยใช้สิทธิเกินสมควรได้ ดังนั้น ควรแก้ไขกฎหมายให้พนักงานอัยการมีอำนาจในการตรวจสอบความถูกต้องและความเหมาะสมของการฟ้องร้องคดีหมิ่นประมาทของนิติบุคคลในชั้นศาล เพื่อป้องกันการใช้อำนาจฟ้องร้องในทางที่ผิด การมีพนักงานอัยการเป็นตัวกลางในการพิจารณาจะช่วยลดปัญหาการฟ้องร้องที่ไม่เป็นธรรมและช่วยให้กระบวนการยุติธรรมมีความสมดุลมากขึ้น

โดยในปัจจุบันคดีหมิ่นประมาทเป็นที่ใช้ความผิดต่อส่วนตัว ดังนั้นจึงเป็นการตัดสิทธิที่จะเข้าไปในคดีดังกล่าวได้ ผู้ศึกษาจึงเสนอแนะวิธีการแก้ไขปัญหาดังกล่าว โดยการบัญญัติเพิ่มเติมในประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา เพิ่มเป็นมาตรา 31/1 ซึ่งมีข้อความดังต่อไปนี้

“ ในกรณีที่นิติบุคคลฟ้องคดีหมิ่นประมาทซึ่งเป็นความผิดต่อส่วนตัว พนักงานอัยการมีอำนาจเข้ามาร่วมเป็นโจทก์ในคดีนั้นได้หากเห็นว่าการฟ้องร้องดังกล่าวอาจมีผลกระทบต่อเสรีภาพในการแสดงความคิดเห็นของประชาชน หรือหากการฟ้องร้องดังกล่าวเป็นการใช้อำนาจฟ้องร้องโดยไม่สุจริต

หากพนักงานอัยการเห็นว่า การฟ้องร้องนั้นอาจก่อให้เกิดความไม่เป็นธรรม หรือเป็นการใช้อำนาจในทางที่ผิด พนักงานอัยการมีอำนาจที่จะขอยกฟ้องหรือดำเนินการอื่นใดที่เห็นสมควรเพื่อป้องกันการฟ้องร้องโดยไม่สุจริต ”

สำหรับกรณีนิติบุคคลมหาชน ผู้ศึกษาเห็นว่า แม้พนักงานอัยการจะมีอำนาจสั่งไม่ฟ้องคดี แต่ในทางปฏิบัติจะต้องเสนอต่ออัยการสูงสุดก่อน พนักงานอัยการจึงต้องสั่งฟ้องคดีไปก่อนแม้จะเป็นสาธารณะทำให้

พนักงานอัยการไม่ได้ใช้ดุลพินิจตั้งคดีอย่างแท้จริง จึงสมควรเพิ่มบทบัญญัติในพระราชบัญญัติองค์กรอัยการ พุทธศักราช 2553 มาตรา 21 โดยเพิ่มเติมในวรรคท้าย ความว่า

“ คดีหมิ่นประมาทที่หน่วยงานของรัฐเป็นโจทก์ หากพนักงานอัยการเจ้าของสำนวนเห็นว่าการฟ้องคดีหมิ่นประมาทจะไม่เป็นประโยชน์แก่สาธารณชน หรือจะมีผลกระทบต่อความปลอดภัยหรือความมั่นคงของชาติ หรือต่อผลประโยชน์สำคัญของประเทศ สามารถใช้ดุลพินิจสั่งไม่ฟ้องได้โดยไม่ต้องเสนอต่ออัยการสูงสุด ”

เอกสารอ้างอิง

พรเทพ ศรีศิริปัญญากุล. “ความสำคัญของมาตรา 161/1 ในการป้องกันการฟ้องร้องโดยไม่สุจริต”. วารสารกฎหมายมหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์. [ออนไลน์]. สืบค้นจาก: <https://www.tu.ac.th> [15 กันยายน 2567].

วิรัตน์ บุญวิสุทธิ. “ความหมายและสิทธิของผู้เสียหายตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา”. [ออนไลน์]. สืบค้นจาก: <https://www.law.ku.ac.th> [15 กันยายน 2567].

สุริยา ปานแป้น และอนุวัฒน์ บุญนันท์, หลักกฎหมายว่าด้วยองค์กรอัยการและพนักงาน อัยการ (พิมพ์ครั้งที่ 7, วิญญูชน 2563) .

สำนักงานศาลยุติธรรม, “ประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา”. (ออนไลน์). สืบค้นจาก : : <https://www.coj.go.th> (สืบค้นเมื่อวันที่15 กันยายน 2567).

สำนักงานอัยการสูงสุด. “บทบาทของพนักงานอัยการ”. [ออนไลน์]. สืบค้นจาก: <https://www.ago.go.th/roles> [16 กันยายน 2567].

อุดม รัฐอมฤต, “กฎหมายรัฐธรรมนูญและสถาบันการเมือง”, พิมพ์ครั้งที่ 5, (กรุงเทพมหานคร : สำนักพิมพ์นิติธรรม, 2560).

ilaw. “หมิ่นประมาท”. (ออนไลน์). สืบค้นจาก : <https://www.ilaw.or.th/articles/9447> (24 พฤษภาคม 2567).